

REKOMENDACJE
Sekcji Teorii i Historii Historiografii
oraz Metodologii Historii
Komitetu Nauk Historycznych
Polskiej Akademii Nauk

W ZAKRESIE
ZRÓŻNICOWANYCH FORM DYPLOMOWANIA
NA KIERUNKU HISTORIA

WARSZAWA, 19 MAJA 2025 ROKU

Wprowadzenie

Wprowadzenie alternatywnych form dyplomowania na kierunku historia umożliwia dostosowanie procesu kształcenia do współczesnych realiów naukowych i edukacyjnych. Nie oznacza to obniżenia standardów akademickich, lecz ich rozszerzenie, pozwalające studentkom i studentom wykazać się interdyscyplinarnymi umiejętnościami, nowymi narzędziami i nowoczesnym podejściem do badań historycznych. Proponowane rozwiązania wpisują się w globalne trendy nauk humanistycznych, otwierając nowe perspektywy zarówno w badaniach, jak i popularyzacji wiedzy historycznej.

Należy jednak podkreślić, że niezależnie od wybranej formy projektu, pisemna część pracy dyplomowej jest pożądana. Stanowi ona integralny element, w którym studentka czy student przedstawia problem badawczy, stawia pytania, określa metody badań, przedstawia stan badań oraz materiał badawczy, co jest niezbędne do oceny kompetencji w zakresie prowadzenia badań naukowych i stopnia osiągnięcia przez studentkę czy studenta zakładanych efektów uczenia się.

Efekty badań w postaci projektów przyczyniają się do tworzenia historii społecznie użytecznej, czyli projektów mających realny wpływ na społeczność lokalną lub szersze grono odbiorców. Takie podejście sprzyja angażowaniu społeczeństwa w proces poznawania i rozumienia historii, czyniąc ją bardziej dostępną i praktyczną. Wprowadzenie różnorodnych form prac dyplomowych na kierunku historia nie tylko wzbogaca proces edukacyjny, lecz także przygotowuje absolwentów do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu zawodowym oraz społecznym.

1. Podstawa prawna

Zgodnie z **art. 76 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce**, który dotyczy warunków ukończenia studiów i uzyskania dyplomu, uczelnie mają prawo do określania szczegółowych warunków ukończenia studiów, w tym zasad dyplomowania. Ustawa nie narzuca jednej obowiązującej formy pracy dyplomowej, pozostawiając uczelniom swobodę w dostosowywaniu wymagań do specyfiki kierunku studiów. Art. 76 punkt 2 stanowi, że „Praca dyplomowa jest samodzielnym opracowaniem zagadnienia naukowego, artystycznego lub praktycznego albo dokonaniem technicznym lub artystycznym, prezentującym ogólną wiedzę i umiejętności studenta związane ze studiami na danym kierunku, poziomie i profilu oraz umiejętności samodzielnego analizowania i wnioskowania”. W ramach kierunku historia możliwe jest zatem dopuszczenie różnych (innych niż tekstowe) form prac dyplomowych, które odpowiadają na wyzwania współczesnych badań historycznych oraz rosnące znaczenie wizualnych, cyfrowych i interaktywnych form przedstawiania przeszłości.

2. Uzasadnienie rekomendacji

▪ Odpowiedź na współczesne potrzeby edukacyjne

Alternatywne formy prac dyplomowych są odpowiedzią na rosnące znaczenie nowych metod przekazu wiedzy historycznej, takich jak m.in. historia cyfrowa, wizualna czy publiczna. Ich wprowadzenie pozwala studentkom i studentom rozwijać kompetencje interdyscyplinarne oraz dostosowywać się do wymogów nowoczesnego rynku pracy.

▪ Uznanie dla różnych sposobów myślenia i wyrażania wiedzy

Wprowadzenie alternatywnych form dyplomowania umożliwia szersze uwzględnienie różnorodnych kompetencji poznawczych i twórczych, co nie oznacza obniżenia wymagań merytorycznych, lecz dostosowanie ich do współczesnych standardów akademickich i dydaktycznych.

▪ Rola historii wizualnej i cyfrowej

W świecie funkcjonującym na poziomie kultury obrazu, gdzie tekst pisany traci dominującą rolę na rzecz przekazu wizualnego i interaktywnego, kluczowe staje się wypracowanie nowych sposobów badania i popularyzowania historii. Takie podejście jest już stosowane w wielu uczelniach zagranicznych oraz w wybranych polskich ośrodkach, np. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego.

3. Struktura i kryteria oceny alternatywnych prac dyplomowych

Każda z proponowanych form prac dyplomowych powinna zawierać dwa kluczowe elementy:

- Część projektową, np.: film, wystawa, aplikacja, gra, przewodnik, podcast, rozbudowany scenariusz (filmu, gry, audycji radiowej/podcastu, wystawy).
- Część opisową, np. w postaci scenariusza badawczego czy opisu podstaw badań zawierającego: temat pracy, pytania badawcze, założenia teoretyczne i omówienie zastosowanych metod badań, informacje o bazie źródłowej oraz literaturze przedmiotu. Scenariusz powinien zawierać opis kolejnych faz realizacji projektu. Część opisowa przybrać inną formę, np. artykułu objaśniającego projekt (ok. 12-15 stron w przypadku pracy licencjackiej i ok. 20-30 stron w przypadku pracy magisterskiej).

Prace te powinny spełniać standardy naukowe, uwzględniając:

- spójność narracyjną i logiczną (układ pracy, struktura podziału treści) części opisowej i projektowej,
- dobór i wykorzystanie źródeł oraz krytyczne do nich podejście,
- zgodność z zasadami metodologii badań historycznych,
- formalną stronę pracy: (a) części opisowej (poprawność języka, stopień opanowania techniki pisania pracy, spis rzeczy, odsyłacze); (b) części projektowej (poprawne użycie medialnych narzędzi, np. kamery, aplikacji do edycji wideo, audio, grafiki 2D i 3D, montażu, itp.).
- wartość poznawczą i dydaktyczną oraz nowatorstwo pracy.

4. Przykładowe alternatywne formy prac dyplomowych na kierunku historia (część projektowa)

4.1. Prace z zakresu historii wizualnej i narracji audiowizualnej

- film dokumentalny o tematyce historycznej – obejmuje scenariusz, montaż oraz analizę źródeł historycznych związanych z tematem.
- wystawa multimedialna lub fotograficzna – projekt kuratorski obejmujący dobór i opracowanie materiałów historycznych.
- animacja historyczna lub rekonstrukcja cyfrowa – wizualizacja wydarzeń historycznych na podstawie źródeł i badań.
- fotoreportaż historyczny – seria zdjęć dokumentujących miejsca pamięci, uzupełniona analizą historyczną.

4.2. Projekty z zakresu historii cyfrowej

- Interaktywna mapa historyczna – projekt geolokalizacyjny prezentujący np. przemiany urbanistyczne miast, szlaki migracyjne.
- Aplikacja edukacyjna lub program komputerowy – interaktywne narzędzie do nauki historii, np. quizy, testy, bazy źródeł.
- Cyfrowa baza danych – systematyzacja i katalogowanie materiałów archiwalnych, np. baza nagrań świadków historii.
- Podcast historyczny – seria nagrań audio omawiających wybrane zagadnienia historyczne w formie popularnonaukowej.

4.3. Prace o charakterze rekonstrukcyjnym i dydaktycznym

- Projekt rekonstrukcji historycznej – organizacja wydarzenia opartego na źródłach historycznych, np. inscenizacja bitwy, odtworzenie życia codziennego w danym okresie.
- Scenariusz lekcji historii dla szkół średnich – opracowanie cyklu zajęć opartych na nowoczesnych metodach dydaktycznych.
- Przewodnik historyczny (tekstowy lub audio) – opracowanie narracji do wycieczki tematycznej po zabytkach i miejscach historycznych.
- Wywiady ze świadkami historii - przeprowadzenie wywiadu, transkrypcja i opracowanie wywiadów.

4.4. Projekty edytorskie i translatorskie

- Krytyczna edycja tekstu źródłowego – opracowanie historycznego dokumentu z komentarzem naukowym.

- Tłumaczenie źródła historycznego – przekład tekstu na język polski wraz z analizą kontekstu historycznego.
- Antologia tekstów źródłowych – zbiór dokumentów dotyczących określonego tematu z krytycznym opracowaniem.

5. Rekomendacje dotyczące wdrożenia

- Konsultacje z ekspertami – warto stosować celowaną współpracę z Interesariuszami Zewnętrznymi uczelni/kierunku oraz z historykami zajmującymi się historią wizualną, cyfrową i in. oraz dydaktyką historii.
- Pilotażowe wdrożenie – na początek możliwość realizacji prac alternatywnych jako opcjonalnych dla wybranych seminariów dyplomowych; docelowo realizacja projektów pod kątem oczekiwań zawodowych podmiotów partnerskich uczelni/kierunku w celu ułatwienia aktywizacji zawodowej i wspierania ścieżki kariery absolwentów na rynku pracy.
- Rozwój infrastruktury – wsparcie uczelni w dostępie do narzędzi cyfrowych, programów do obróbki materiałów wizualnych (fotografie, wideo), archiwów i baz danych online; wskazane jest wykorzystywanie możliwości infrastruktury, którą dysponują podmioty partnerskie uczelni/kierunku.
- Szkolenia dla kadry akademickiej – przygotowanie wykładowców do oceny prac dyplomowych innych niż pisemne; rekomendowana współpraca z Interesariuszami Zewnętrznymi uczelni/kierunku.

Rekomendacje w zakresie zróżnicowanych form dyplomowania stanowią krok w kierunku właściwego finansowania kierunku historia i zmiany polityki w zakresie szacowania kosztowności tego kierunku.

Rekomendacje przygotowała po konsultacjach środowiskowych i eksperckich Sekcja Teorii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii w składzie:

Przewodnicząca: prof. dr hab. Ewa Domańska (Wydział Historii UAM)
 Za-ca przewodniczącej: dr Piotr Kowalewski Jahromi (Instytut Historii UŚ)
 dr Anna Brzezińska (Instytut Historii UŁ)
 dr hab. Tomasz Falkowski, prof. UAM (Wydział Historii UAM)
 prof. dr hab. Jolanta Kolbuszewska (Instytut Historii UŁ)
 dr Aleksandra Kuligowska (Instytut Historyczny UW)
 dr Jakub Muchowski (Instytut Historii UJ)
 dr hab. Wojciech Piasek, prof. UMK (Instytut Historii i Archiwistyki UMK)
 dr hab. Piotr Sierzęga, prof. UR (Instytut Historii UR)
 dr hab. Tomasz Wiślicz-Iwańczyk, prof. PAN (Instytut Historii im. T. Manteuffla PAN)
 dr hab. Piotr Witek, prof. UMCS (Instytut Historii UMCS)
 dr Tomasz Wiśniewski (Wydział Historii UAM)

oraz członkowie honorowi Sekcji:

prof. dr hab. Jan Pomorski (Instytut Historii UMCS)
 dr hab. Joanna Pisulińska, prof. UR (Instytut Historii UR)
 prof. dr hab. Rafał Stobiecki (Instytut Historii UŁ)
 prof. dr hab. Krzysztof Zamorski (Instytut Historii UJ)

Na posiedzeniu Komitetu Nauk Historycznych PAN w dniu 19 maja 2025 roku, Komitet przyjął uchwałę popierającą wypracowane przez Sekcję Teorii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii KNH PAN Rekomendacje w zakresie zróżnicowanych form dyplomowania na studiach I i II stopnia kierunku historia.

Prof. dr hab. Ewa Domańska
 Przewodnicząca Sekcji THHiMH

Warszawa, 16 lutego 2026 r.

Sz. P.

Prof. dr hab. Ewa Domańska
Przewodnicząca
Sekcji Teorii i Historii Historiografii
oraz Metodologii Historii
Komitetu Nauk Historycznych PAN

Uprzejmie informuję, że Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Historycznego na posiedzeniu w dniu 25 listopada 2025 r. przyjął uchwałę popierającą „Rekomendacje Sekcji Teorii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk w zakresie zróżnicowanych form dyplomowania na kierunku historia”.

Uznajemy za priorytetowe systematyczne doskonalenie procesu kształcenia przyszłych historyków oraz narzędzi służących weryfikacji efektów uczenia się osiągniętych na studiach I i II stopnia. Podobnie, jak członkowie Sekcji, zdajemy sobie sprawę z dynamicznie zmieniających się potrzeb edukacyjnych, zróżnicowanych sposobów konceptualizacji i komunikowania wiedzy, a także rosnącego znaczenia historii wizualnej i cyfrowej w badaniach oraz dydaktyce akademickiej. Uwarunkowania te uzasadniają konieczność poszukiwania i wdrażania nowych form ewaluacji, obejmujących zarówno końcowe prace i projekty dyplomowe, jak i ocenę etapowych osiągnięć osób studiujących.

Rekomendacje opracowane przez Sekcję Teorii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii stanowią – w naszym przekonaniu – istotny element szerszej debaty nad koncepcją studiów na kierunku historia, odpowiadającą na współczesne wyzwania naukowe i edukacyjne.

PREZES
Polskiego Towarzystwa Historycznego

prof. dr hab. Robert Litwiński